

BAŞLANDIĞI KİTAPXANLAR ÜÇÜN

A. QAHHAR

HİKAYELER

OZSSR DAVLAT NAŞRIJATI
TAŞKENT — 1933

başqa fazilati var ekanini korsatmağci bolgan edi, eplalmadı; ah tartdı, kokragini sladı.

— Savqatdinizmi?.. xanim? Atiņizni ajtmajsız, nma dejšimni ham bilmajman. Savqatoqaniniz joqmi?

— Savuq emas, salqın... ham ozi ni, ham koņlini acadı kşiniņ. Ah... atimni soraman. Soraman atimni! Men alamga kelgan kunim heckim toj qilqan emas, alamdan ketgan kunim ham heckim əza tutmajdı.

U koziga jaş algandaj boldı. Badalçan ham ah tartdı, icida ozini kajidi: „Atini nma qilasan, betamiz, ozi bolsa bəs-da!“ Çim qalışdı. Badalçan saat korgani xatinniņ vlagini uşlav eñaşdı, kordı, əmma neca bolganini bilmadı.

— Saatiņiz tillami? Amperdir?..

— Tilla. Amper emas, anker... Qoliņiz munca savuq? Istiv qojajmi? Ə? Unisini ham veriņ. Həj, şoxliq qilmaņ-da-ə.

— Afandini bir kuni hiqcaq tutipti... Eriniz barmi?

— Men sizdan xatininiz barmi, deb sorajatganim joqku! Hə, kejin nma bolipti, afandi?

„Açab! — dedi Badalçan icida — nasib bolsa kelar. Şamu-Iraqdan...“ Əmma ojini davam ettirmadi, davam ettirganda şundaj bolar edi: „Qolida altin saat, husn bu qadar. Menin nmamga işqibaz boldi? Bir bəlası bolmasa şudgarda qujruq na qilar...“ Afandiniñ davami esdan ciqib qaldi.

— Şu... hiqcaq tutipti-da.

— Axir, nma bolipti kejin?

— Kejin hecnarsa bolgani joq, hiqcaq tutipti-da. Hiqcaq tutgani qojmajsizmi biravni?

Xatin qatib kuldi. Qoşulişib kuluş tarzida Badalçan uniñ jelkasiga qolin taşlav, oziga tartıdi. Uniñ burnı juzıga muzdaj tegdi.

— Uh, uh, — dedi xatın entikib
— en qisqa afandi... en qziq... Qo-
jib jubarin!.. Bəs...

— Bundan ham qisqa, bundan
ham qziqini ajtib veraman, turin...
ketamiz.

— Qajaqqa?

— Masalan... huçra tamangal

— Qorqaman... Itiniz joqmi?

Ketişdi. Karavatniñ na orun tur-
ganligi, caciq asiş ucun, qoj asilsa
kotaraturqan qaziq qaqiloqanliqi toq-
risidaqi tanbihlarni hsabga almagan-
da huçra xatinga çuda jaqdi.

— Bu suratni qacan aldirgansiz? —
dedi u, devardagi portretni korsatib.

— Ikkam ottuzinci jilda. Potograf-
da...

— Jgirma sakkizinci jilda godak
ekansizku. Hazir necaga kirdiniz?

— Ottuzga? Bel..

— Bir miñ toqquz juz jettinci jil-
linda dunjaga kelganman. Jilim qoj.

Joq, rast. Işanmajsizmi-ə! Mana, baş-purtni korin, başpurt-da jalqan jaza-dimi? Xoş, endi xanimçan, vinonin qajsi xili jaxşi boladi?

— Men icmajman, — dedi xatin pas-portni varaqlav, — oziniz icsaniz...

— Bittagina icamiz-da, tanışganimiznin... esanligiga. Qajsi xili, viş-nopkami, zubropkami... Zakuskaga nma alaj?

— Məjliniz... Men kavabni pjas-siz jejalmajman... Avara bolmasa-niz-ci.

Badalçan şu ketganica bir saat hajalladi. Bir vaqt aşqal-daşqalni ko-tarib, halpillaganica keldi. Eşik acıq, xatin joq edi. Nabav jerdə bolsa xçalat tartmasın, dəv çağırmadı; kara-vatni u ajtgan jergə surdı, jarim gazlik joqan qaziqni suqurib taşladı, vinoni acdı, zakuskani vaplav, kütüdi.

Kütüdi, bir saatdan artıq kütüdi — xatından dərək joq; qoni-qoşnılar-

dan xabar aldi, kocalarni ajlanib kel-
di—joq-joq. Badalçannin juragi „şuv“
etiv ketdi,—ujdan biran narsani ko-
tariv ketmadimikin? Narsalarini koz:
dan kecirdi—hamma narsa çajida;
Badalçan sra tuşunaalmas, başi qa-
tar edi; naxad ahmaq qiloqan bolsa!
Biravni ahmaq qilişoqa munca arzi-
mand ekan? U oziga tasalli berdi:
„Nma, pulim kujuptimi? Kavabni
jejman, vino bolsa icilib keta“. Əmma
kelib qalişidan haman umid uzal-
maj, kavab tamaqidan otmadi. Jat-
maqci boliv craqni ocurajatganida
pasport esiga tuşdi, qarasa—joq.
Contaklarini qaradi, hamma jaqni
qdirdi—joq! „Abba, megaçin-ej, juz
somga tuşuriv ketiptida. Xajr, buniç
ham bir joli bolar, rajonga malum
qiloqanda joqaldi demajman, kujiv
ketdi dejman“.

Şundaj qildi—rajonga barganida
„Pasportim kujiv ketdi“ dedi, əmma,

baribir, juz som tolaşga toqri keldi.

Pasportnin daragi bir jarim jildan kejin ciqdi. Jaqinda bir respublika gazetasi bir vaqtlar cet elga qacib ketgan, songi vaqtlarda biznin tupraqqa zjancilik, çasuslik maqsadi blan otgan Hamraql degan basmacinin kolxozcilar tamanidan tutulganligi va unin janidan Badalçan Ishaqov namiga jazilgan pasport ciqqanliqidan xabar verdi. Gazetaning jazişica bu çasus çnajat ustida tutulgan. Badalçan, albatta, bundan vexabar, haman tolagan juz somiga acinar edi.

Beçara aşıq!

MUNAFIQ

Aqibat Nzamiddinovga ham soz berildi. U, kattakan, ketmannusxa şapkasini stulda qaldirib, bir qucaq material blan minbarga ciqdi; enlik kamarini tartib baqlab, „Mana endi sozlaş pajti keldi“ degandaj maçlis ahliga nazar taşlab, soz başladı.

— Ortaqlar! Trotskici-buxarinci banditlar, burzua millatcilari...

Ketdi. Ikki kundan beri kucli tanqid astiga alingan Nurmatov, havucini qulaqioja qojib, çuda diqqat blan qulaq salar va kop ma'nali, puxta gaplar bolajatganiga işara qilib, baş qimirlatar edi. Mahallij va markazij gazetalardan alingan kocurmalar blan bezatilgan nutqniñ on minutlik

davamida rais maçlis ahlini ikki mar-
ta tartibga caqirdi. Kimdir „takrar
bolmasin“ deb qicqirdi. Şundan son
rais Nzamiddinovga tanbih qildi:

— Gapirilgan gaplarni qajtarman-
da, hatta oziniz ajtkan gaplarni tak-
rarlajatirsiz! Konkret faktlarga otin.

— Otaman, albatta, otaman kon-
kret faktlarga, — dedi Nzamiddinov
matiriallarini tez-tez varaqlab, — sabr
qilin-da, goşt sujaksiz bolmajdi...
Şundaj konulsiz ahvallar toqrisida
signallar bolganmidi? Bolgan edi. Bu
jerda ortaq Ergaşovniñ huşjarligiga
tən beriş kerak. U menga qandaj
gaplar gapirgan edi. Gazetaga ma-
qala jazdi, basilmadi. Ozim şahid-
man.

Ergaşov — maçlisniñ raisi labini
burdi va baş cajqab dedi:

— Men hecqandaj maqala jazgan
emasman. Sizga hecnarsa deganim
ham joq.

— Degansiz, ortaq Ergašov, kamtarinlik qilman. Sizga başqa adamlar tosqunciliq qildi, bolmasa bundaj zjancilar, xuşamadgojlarni urib, pətini tozutib jubarar ediniz! Ajtdiniz, ajtdiniz, nega tanasiz? Men sizga ajb taqajatoqanim joqku! Xov məjli, ihtimal ajtmagandirsiz. Məjli, məjli, xov dedimku... Ortaq! Buzrukov oqliniq atini Marks qojoqanda bu ortaq kulgagan! Kulgansiz, ortaq Nurmatov, guvahlar var! Bir muştumzordan ecki satib alganiniz ham fakt! Balasi blan!

Nzamiddinov favquladda bir sirni acib taşlagandaj aqzini ərtib, jotalib-qojdi. Sonra oziniq xatalari va qilqan işlari toqrisida sozlab ketdi. U faş qilqan, u gapirgan, u masala qojoqan, u signal bergan, u jetarli daraçada çiddij i'tibar qilmaqan...

— Nzamiddinov, -- dedi rais ornidan turib — siz adamlarniq vaqtini bekarga alajatirsiz. Axir, boladigan gaplarni gapirin-da!

— Axir, şaşman, ajtgunca qoʻjasizmi, joqmi?.. Endi ortaqlar, xuşamadgojlik toʻqrisida. Bizdagi baʼzi şaxslarning xuşamadgojlik fiʼl-atvorlarini korib men xçalat bolaman, ujalaman.

Zaldan tavuş:

— Kimlar?

— Kimlar ekaní malum... Ular ucun men ujalaman, ortaqlar.

— Sizda harqanca ujat bolsa oz qilmişlarinizdan artmajdi! Oz qilmişlarinizdan ujalin!

Zalda kulgi. Nzamiddinov bir toxtab jana davam etdi:

— Məjli, tanqid qilinlar. Men tanqid qilqan kşini oz aqajnim hsablajman, qolini qattiq qisib, rahmatlar ajtaman...

Eşik janida oturgan storoz — cal ornidan turib qolini kotardi.

— Ergaşov uka, meniñ bir savolim bar şu ortaqqa, ajtaberajmi?

Ajtabersam şuki, bu ortaq 26 nci cisloda, qajsi aj ekani esimda joq, qavunqa pjaz qoşib jeganlar, azbaraji ortaq Nurmatovni kulduriş ucun ...26 nci cisloda. Ajvandagi ustunga jazib qojoqanman...

Hamma bir lahza tek qalib, birdan qattiq kulgi kotarildi. Cal „Bu narsa xuşamadgojlikka kirmas ekan şekillik“ deb qattiq xçalat tartdi va darrav oturdi. Rais qoñquraq calib, qavurni basdi, sonra Nzamiddinovga qaradi. Nzamiddinovniñ koziga craqlar xra, adamlar kickina bolib korunar edi.

— Bu mutlaqa natoqiri, ortaqlar! Askijabazlikni mahallanizga barib qilin, ata!

Cal oturgan jerida tavuş ciqardi:

— Ortaq Nurmatovniñ ozlari ajtsinlar! - ʻ

Nurmatov qarib, ma'nasiz ilçajdi va calniñ sozini tasdiqlav baş qimirlatdi.

— Məjli, — dedi . Nzamiddinov peşanasini uqalab, — Ortaq Nurmatov ham tuhmat qilsin... Harbir aqli bar adam, qavunoqa pjaz qoşib jejiş natoqri, ja'ni mumkun emasligini bilsa kerak. Avvala şuki, mumkun emas, jejilganda ham qarin aqrijdi... Ozi toqrisida nma ucun gapirmajdi, bu cal! 8 nci martda zjafat bolganda, boşagan limanat şişalarını ujiga alib ketgan...

Nzamiddinovniñ culdurab qalqanini korib cal tetiklandi, jana ornidan turib qolini kotardi.

— Ergaşov uka, men bir aqlz... şişa toqrisida... joq, joq bolak gap ajtmakciman... Şişalarni alib ketganim rast. Mestkomdan soraganman, məjli degan. Bu ortaq qalati ekan ozi. Bu ortaq, Nurmatovga ham jaxşi korungusi keladi, unga qarşi adamlarga ham... Jaxşi buzaq bōlib ikki anani emaman dejdi. Şu cakki,

Buzaq — mal, hajvan... Bir adamni biri on sakkiz yaşar, biri ottuz beş yaşar — ikkita xatini bar ekan. Jaş xatini aldiga barganida sac-saqalidaqi aq tuklarini jular ekan, qari xatini aldiga barganida qara tuklarini... Şundaj qilib bu adam maxavdaj bolib jurar ekan. Şuni ajtib bu ortaqqa ajtmaq cimanki...

Qijqiriq, kulgi, capak. Nzamid-dinov qolini paxsa qilib, qazav blan allanarsalar dedi, əmma hekim eşit-madi. Qjavur basilgandan kejin, cal davam etdi.

— Ortaq Nurmatov jaxşi bolsa jaxşiligini ajtin, jaman bolsa jamanligini ajtin. Bilmasanız qojin, bilgan-lar gapirsın...

— Menimca saval ravşan, izahga ihtijaç joq, — dedi rais Nzamiddinovga qarav — Qani nma dejsiz?

— Nmani? Nurmatovni sizlar qanca bilsalarin men ham şunca bilaman-da.

— Millatçilik kirdi-karlari toqrisi-
da nma dejsiz?

— Millatçilik kirdi-karlari, dejman-
da!

Zalda kulgi. Kimdir soradi;

— Şu adam bizniñ adammi?

— Albatta, bizniñ adam.

— Nurmatov-ə?

— Şaşman, axir, „əmma“sini ajt-
ganim joqku, əmma duşman iciga
kirib ketgan bizniñ adam.

Rais soradi:

— Nurmatov duşman iciga kirib
ketganmi? Bundaj bolsa...

— Şaşman, axir, „əmma“sini ajt-
ganim joqku. Duşman iciga kirib
ketgan bolsa ham bu tariqaki, javniñ
taşida bolma — icida bol...

— Demak, bizniñ adam? — dedi
aldan kimdir.

Nzamiddinov esankirav qaldi, ikki-
uc marta aqiz rastlav, hecnarsa dejal-
madi, anca ojlanib turib, axiri dedi:

— Axiri bittasiga konunlar-da,
nma bu!

— Joq, biz ucuncisiga konamiz,
„Men laganbardarmán, munafiqman“
den, mana bunga konamiz!

— Hə, — dedi Nzamiddinov qa-
qazlarini jloqıştırajatib — konliniz hec-
narsa, tlamas ekan! Men acdim bu
işlarni, men faş qildim...

— Siz oziñizni faş qildiniz!.. Nav-
batdagi soz ortaq Rahmatovga. Ór-
taq Hakimova tajjarlansin...
